

Álmodozás és felelősség

Csepel holnapját formálják

Néhány héten belül huszonöt alkalommal ismétlődött meg a furcsa kérés Csepelen: ne számolgassuk most a forintokat, ne mérícskéljük a pillanatnyi lehetőségeket: álmodozunk, tervezgessünk együtt. Mi kellene ahhoz, hogy Csepel, Budapest XXI. kerülete igazán szép, korszerű munkásváros legyen? És a csepeliek, a huszonöt ankét 1920 részvevőjéből háromszázan belemertek ebbe a szép, komoly és hasznos játékba s elmondták véleményüket. A mai Csepelről s arról, hogy az ő elképzeléseik szerint milyennek kellene lennie ennek a munkáskerületnek holnap és holnapután.

Vályogházakból szocialista üzembe

Játék, álmodozás, a képzelet szárnyalása — helyes az embereket ilyesmire felszólítani? Meggyőződésünk, hogy igen, és a csepeli példa is ennek a bizonyítéka. Mert éppen ez a felszólítás vonzott százakat és százakat a városfejlesztési ankétokra, ez nyitotta meg a szíveket és a szájakat. A játékból, melyet a kerületi párt- és népfrentbizottság kezdeményezésére érett felnőttek játszottak egymással, felelősségteljes és tanulságos beszélgetések sorozata lett, amelyen mérlegre került Csepel jelenének és jövőjének minden kérdése. Az álmodozásokból és tervezgetésekből a nyílt várospolitika igazi fórumai lettek, melyeknek részvevői megértették, hogy itt igényt tartanak a lakosság véleményére, beleszólására lakóhelyének, szűkebb pátriájának jövőjébe, fejlődésébe.

E beszélgetések tanulságainak összegzéséül, a városfejlesztési elképzelések egyeztetésére február 6-án rendezték az I. csepeli városfejlesztési konferenciát, amelyre a korábbi ankétok összes felszólalói meghívót kaptak. Itt már a kerület és a főváros vezetői, a városfejlesztési kérdések felelős szakemberei előtt mondhatták el véleményüket, javaslataikat, s kérhettek tájékoztatást a megvalósítás lehetőségeiről és nehézségeiről.

Kárpáti Márta országgyűlési képviselőnek, a Pápiripari Vállalat mérnökének és Fejér Jenőnének, a Hazafias Népfront XXI. kerületi titkárnak oroszlanrészre volt ennek az akciónak a megtervezésében és lebonyolításában. Velük beszélgettünk a kezdeményezés születésének körülményeiről, tanulságairól és arról: hogyan tovább?

— A felszabadulás óta eltelt évek során, különösen a III. és a IV. ötéves terv időszakában sokat tettünk Csepel fejlesztéséért, s az emberek számon tartják, elismerik az eredményeket, büszkék rájuk — mondja Kárpáti Márta. — Csak a legjelentősebbeket említve: nagy lendülettel folyik a városközpont építése, ahol 1969 és 1975 között 2886 korszerű lakás készül el. Ehhez járulnak még az üzemi és helyi támogatással épülő társasházak 1270 lakással és a magánérőből épült lakások, az utóbbi négy évben szám szerint 320. Nyolc óvoda épült, ez a bővítésekkel együtt 1100-al több gyerek felvételére nyújt lehetőséget. Korszerű művelődési ház a Királyerdőn, ifjúsági klubház, tanuszoda, nyugdíjasok háza a városközpontban — és hosszan sorolhatnánk még mindazt, amivel Csepel gazdagodott.

— De az elmaradás, amit be kell hoznunk, óriási. Mi nem onnan indultunk, ahonnan a főváros más, szerencsésebb helyzetű kerületei. Csepel nagyközség volt, ehhez mért kommunális ellátottsággal. Munkástelepülés volt, a munkásmozgalom egyik fellegrája, amelynek gondjaival annak idején édes-keveset törődtek. És míg egyfelől büszkén hivatkozhatunk a fejlődés imponáns számaira, másfelől egész városnegyedek vannak még, ahol az emberek vályogházakban, egyetlen szobából álló „lakásokban” élnek, ahol nincs csatornázás, és öt buszmegálló kell utazniuk, ha egy kiló kenyert akarnak venni. S ezek ugyanazok a munkások, akik reggel bemennek az üzemekbe, fehér köpenyt öltenek és tiszta, kulturált, szocialista körülmények között dolgoznak — mert már jó néhány ilyen üzem van Csepelen. A szocialista munkahelyi feltételek és az elmaradott lakóhelyi életkörülmények közötti ellentmondás feloldása mindinkább égető szükségletté válik számunkra.

A törzslakosság maradni akar

— Miért most éreztük megfelelőnek a pillanatot, hogy ezekkel a problémákkal a lakossághoz forduljunk és véleményüket kérjük? Mert úgy látjuk, hogy — éppen a jelen tervidőszak nagy eredményei nyomán — a csepeli városfejlesztés mér-földköhöz érkezett. Most dől el, hogy szá-

molni tud-e azokkal a lehetőségekkel, amelyek Csepel földrajzi fekvésében, történelmi múltjában, lakosságának hagyományában és segíteni akarásában rejlenek.

— Hadd említsék e problémák jellemzésére csupán egyet, amely szinte minden városfejlesztési ankéton terítékre került. Szenvedélyesen tették szóvá az emberek, hogy a szanalásra kijelölt területek lakossága számára nem közömbös, hol kapnak lakást. Ezek túlnyomórészt csepeli törzslakosok, s továbbra is itt akarnak élni. Méltányolni kell lokálpatriotizmusukat is, de nemcsak erről van szó. A munkásművelődés és a kulturált életmód szempontjából sem mindegy, hogy ezek az emberek továbbra is Csepelről járnak-e be a szomszédos üzemekbe, vagy napi másfél-két óras ingázásra kényszerülnek, mondjuk Újpalotáról Csepelre és vissza. És végül — nem utolsósorban — politikai szempontból sem előnyös, ha szétszóródik e munkásmozgalmi hagyományokat őrző és folytató törzslakosság. A szanalások és az építkezések összehangolásánál ezt eddig kevésbé vették figyelembe. A lakossággal folytatott beszélgetéseken elementáris erővel jelentkezett az igény, amellyel a kerület politikai és társadalmi vezetői is egyetértettek, hogy ezentúl másképp történjen: a csepeliek, ha akarnak, Csepelen marad-hassanak.

— A másik ok, amiért most került sor ezekre a beszélgetésekre — veti közbe Fejér Jenőné, a népfrenttitkár —, hogy szinte tapinthatóan megnövekedett a csepeliek érdeklődése a városfejlesztés, a lakóterület közösségi problémái iránt. Tapasztaltuk ezt az utóbbi időben a tanács- tagi és képviselői beszámolókon, a népfrentrendezvényeken. Nemrégiben történt például, hogy Királyerdő tizennégy tanácstagja a saját kezdeményezéséből összeült és kidolgozta javaslatát a terület fejlesztésére. Az is jellemző, hogy amikor a napokban a moszkvai városi pártbizottság és tanács képviselői ellátogattak Csepelre, a munkásoththonban rendezett találkozón szinte csupa várospolitikai vonatkozású kérdésre kellett válaszolniuk.

— Érett a mi lakosságunk arra, hogy a városfejlesztésben végzett munkánkat, terveinket eléjük tárjuk, és megkérdezzük, mit csináltunk jól, mit rosszul, s merre kell a jövőben haladnunk — summázza a legfontosabb tanulságot Kárpáti Márta. Ugyanezt a konferencia egyik meghívott részvevője így fogalmazta meg: Jóleső érzés, ha a városfejlesztési szakember a lakosságtól hallja azt, amit meg akar csinálni.

A csepelieket egyaránt foglalkoztatják a nagy távlatok és a sürgető gondok.

Az utóbbiak sorában a városfejlesztési konferencia az elsők között arra az ellentmondásra irányította a figyelmet, amely az épülő lakások nagysága és a demográfiai fejlődés között feszül. Csepelen a népszaporulat jóval meghaladja a budapesti átlagot, ugyanakkor az épülő lakások átlagos alapterülete — 47.5 m² — meglehetősen elmarad az 52 m²-es fővárosi normától. A másik jogos fájdalom Csepelnek az a tarthatatlan állapot, hogy az általános iskolai ellátottságot illetően a fővárosban az utolsó helyen áll. Százkilencven százalékos tantermi kihasználtság, több helyütt három műszakos tanítás jellemzi a csepeli iskolahelyzetet. Érthető és jogos igény, hogy az V. ötéves tervben az iskolaépítés — az óvodai és az egészségügyi fejlesztéssel együtt — zárkózzon fel a lakásépítés üteméhez.

Nagy távlatok — sürgető gondok

Élénk vita folyt a nem fejleszthető területek sorsáról. A Vasmű melletti településen olyanok az állapotok, hogy azt mielőbb le kellene bontani. Az Ady Endre úttól északra elhelyezkedő területen jobban vegyék figyelembe, hogy ott még öt-tíz évig, esetleg tovább is emberek élnek. Tehát, ha teljes felújításokat nem is, de a lakóházak, utak, kommunális berendezések szükséges javítását el kell végezni.

A kertvárosiak és a királyerdeiek megértik, hogy teljes csatornázásról ezen a területen még hosszabb idő alatt sem lehet szó. De azt lehetségesnek tartják, hogy ételmiszerboltokat kapjanak, hogy jobb utakat és járdákat építsenek ebben a körzetben, és segítségüket is felajánlották hozzá.

S ami a távlatokat illeti? A csepeliek azt szeretnék, ha az új városközpont parkjait, játszótereit művészeti alkotások

díszítenék, szükségesnek látják, hogy új közösségi létesítményeket építsenek: szék-házat a társadalmi szervezetek számára, ifjúsági házat, szállodát. A Kis-Duna partjára vízisporttelepet, pihenőparkot álmodnak, szeretnék, ha mielőbb megvalósulna a csepeli strand bővítése, téliesítése. S mert felelősen gondolkodnak, hozzáteszik: abban az ütemben, ahogyan anyagi lehetőségeinkből futja. A városfejlesztési tanácskozásokon eleven volt a jobbító szenvedély, de szóhoz sem jutott a követelődzés, a demagógia.

— A munkát ezzel még korántsem fejeztük be — mondja Kárpáti Márta. — A konferenciának az volt a véleménye, hogy el kell készítenünk Csepel 15 éves fejlesztési tervét. S egy esztendő múlva újra a lakosság elé állunk, hogy elmondjuk, az elképzelésekből mi került be az V. ötéves tervbe és miért. S hogy újra kérjük a részvételt az együttes gondolkodásban, a közösen kialakított döntésekben és a közös cselekvésben.

Kis Tamás